

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра філологічних дисциплін

Силабус освітнього компонента

УСНА Й ПИСЬМОВА КОМУНІКАЦІЯ ТА АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА

Назва курсу	Усна й письмова комунікація та академічна риторика
Веб-сайт для курсу	http://do.luguniv.edu.ua/ http://do1.luguniv.edu.ua/
Мета й завдання курсу	<p><i>Мета курсу</i> – підготувати фахівців, які розуміють успішну комунікацію як запоруку успіху й платформу для реалізації продуктивних ділових взаємин; розвиток елітарної риторичної особистості з критичним способом мислення, удосконалення комунікативних умінь здобувачів ступеня бакалавр на засадах компетентнісного підходу, вироблення в них уміння екстраполювати основні закони та прийоми красномовства на сферу свого фаху, формування основ вербальної та невербальної майстерності академічного публічного мовлення.</p> <p><i>Завданнями курсу є:</i></p> <ul style="list-style-type: none">• забезпечити особистісне зростання здобувачів освіти, підвищити їхній рівень фахової та мовленнєвої культури;• оволодіти знаннями про основні теоретичні концепції комунікативних процесів, характеристики перспективних моделей комунікації та комунікативних технологій;• виробити вміння визначати доцільність застосування комунікативних технологій у різних соціальних ситуаціях, будувати прогностичні моделі міжнародної комунікації, аналізувати результати комунікативних кампаній;• подати відомості про риторичний ідеал як історично й суспільно зумовлену систему загальних вимог до мовлення й мовленнєвої поведінки носія певної культури та виробити критичний підхід до власного риторичного образу;• формувати вміння й навички конструювання текстів виступів різних жанрів;• дати ґрунтовні й системні знання про особливості ораторського підстилю публіцистичного стилю; ознайомити з практичними прийомами організації ефективного публічного мовлення та можливостями їхнього застосування в професійній діяльності;• виробити вміння системно аналізувати весь комунікативний процес (рефлексія); виховувати потребу вдосконалювати власне монологічне та діалогічне мовлення;• зміцнювати повагу до державної мови.
Тривалість курсу	5 кредитів, 150 годин Лекції – 16 год. (денна форма навчання), 4 год. (заочна форма навчання) Практичні заняття – 44 год. (денна форма навчання), 8 год. (заочна форма навчання) Самостійна робота – 90 год. (денна форма навчання), 138 год. (заочна форма навчання)
Результати навчання	Вивчення курсу сприяє:

	<p><i>Формуванню інтегральної компетентності:</i> здатність спілкуватися державною мовою і усно, і письмово; здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня.</p> <p><i>Набуттю загальних компетентностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. - Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. - Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. - Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. <p><i>Набуттю спеціальних компетентностей:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність до оцінювання результатів та якості професійної діяльності у сфері соціальної роботи, соціальної педагогіки, практичної психології, реалізації особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. <p><i>Вивчення курсу повинно забезпечити досягнення здобувачами таких програмних результатів навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами. - Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань. - Формулювати власні обгрунтовані судження на основі аналізу соціальної, соціально-педагогічної, психологічної проблеми. - Використовувати відповідні наукові дослідження та застосовувати дослідницькі професійні навички у ході надання соціальної, соціально-педагогічної, психологічної допомоги. - Відповідально ставитися до особистісного та професійного розвитку й саморозвитку, подальшої освіти й самоосвіти. <p><i>Soft skills:</i> уміння вирішувати складні проблеми; контекстне мислення; критичне мислення; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння прогнозувати; гнучкість, швидка адаптація до змін, оцінка та прийняття рішень та ін.</p>
<p>Теми</p>	<p>Тема 1. Теорія і практика усної і письмової комунікації. Мотиви, завдання та функції комунікації. Стилi комунікації. Основні елементи процесу комунікації.</p> <p>Тема 2. Історія становлення риторики як науки. Антична риторика. Ораторське мистецтво в Україні (історія риторики Київської Русі – сьогодення). Навчання сучасної риторики в Україні. Відомі світові оратори.</p> <p>Тема 3. Культура усної і письмової комунікації. Мовні норми. Комунікативні ознаки мовлення. Акустичні параметри мовлення. Комунікація як мовленнєва діяльність.</p> <p>Тема 4. Типологія комунікації за різними критеріями. Типи і види мовлення як діяльності. Типологія комунікації за різними критеріями. Гендерні аспекти комунікації.</p> <p>Тема 5. Специфіка усного вербального спілкування. Вербальні засоби професійної підготовки. Сутність мови, мовлення, мовленнєвої діяльності.</p> <p>Тема 6. Специфіка письмового вербального спілкування. Письмове вербальне спілкування (листи, книги, плакати, газети, тексти на екрані комп'ютера).</p>

Тема 7. Невербальні засоби спілкування. Невербальні форми комунікації. Фонація. Кінесика. Жести в системі засобів комунікації. Види жестів. Ритмічні жести. Емоційні жести. Указівні жести. Образотворчі жести. Жести-символи. Інші невербальні засоби комунікації. Невербальні особливості міжкультурної комунікації.

Тема 8. Український мовленнєвий етикет. Національний кодекс словесної добропристойності, правила ввічливості.

Тема 9. Ділова комунікація. Види і форми. Роль у професійному житті. Поняття ділової комунікації; загальні теоретичні основи комунікативного процесу; види і форми ділової комунікації; види комунікативних бар'єрів; про невербальній стороні процесу комунікації.

Тема 10. Етика й етикет ділової комунікації. Набір правил поведінки, звичаї та соціальні норми, необхідні в ділових відносинах і особистому спілкуванні. Протокол, який регулює взаємовідносини між партнерами, колегами, підлеглими й начальником.

Тема 11. Основи комунікативної компетентності фахівця. Різні підходи у науці до тлумачення поняття «комунікативна компетентність». Визначено складники комунікативної компетентності та чинники, що впливають на її формування. Розкрито особливості професійного спілкування фахівців соціальної сфери та значення комунікативної компетентності у професійній діяльності.

Тема 12. Риторика: її місце в професійній діяльності фахівця психолого-педагогічної галузі Риторика як мистецтво та наука. Визначення та функції академічної риторики. Основні ознаки професійного красномовства. Види та жанри красномовства.

Тема 13. Культура сприйняття публічного виступу. Види слухання. Принципи ефективного слухання. З'ясування, дослівного повторювання, перефразовування і резюмування. Техніка активного слухання. Культура сприймання публічного виступу. Функції запитань, їх різновиди. Уміння ставити запитання.

Тема 14. Риторична техніка та її засоби. Особливості реалізації публічного мовлення. Техніка промови і культура оратора (логічні, психологічні та мовленнєві засади).

Тема 15. Комунікативні вимоги до мовної поведінки під час публічного виступу. Види публічного мовлення. Вербальна та невербальна майстерність оратора. Види промов. Оратор й аудиторія. Зовнішня культура оратора в академічній сфері.

Тема 16. Основні етапи підготовки публічного виступу. Особливості підготовки та виголошення промови: спільне і відмінне підготовлено й імпровізованої промови. Основні етапи підготовки ораторської промови.

Тема 17. Еристика. Мистецтво вести спір, діалог, дискусію, полеміку, диспут, дебати. Полемічна майстерність в соціальній сфері.

Тема 18. Мистецтво аргументації та критики. Рецензія. Відгук. Сутність тези, аргументу, способу доведення та вимоги до них. Види аргументів, система риторичних методів аргументування та сфери їх застосування в академічній риторичній сфері.

Тема 19. Мистецтво презентації. Презентація як різновид публічного мовлення. Типи презентацій. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.

Тема 20. Наукові дослідження у риторичній сфері. Об'єктом дослідження педагогічної риторики є мовленнєва культура педагогічного спілкування.

Орієнтація (на кого розрахований курс)	для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти здобувачі спеціальності 231 «Соціальна робота», освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»
Резюме викладача	Починкова Марія Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри філологічних дисциплін
Інформація для підтримання зв'язку з викладачем	Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота, освітня програма «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія» можуть отримати, звернувшись безпосередньо до викладача, який проводить заняття, або з письмовим запитом на електронну пошту викладача за адресою: pochinkovam@gmail.com
Попередня підготовка	Курс української мови в загальноосвітній школі.
Як навчатися?	<p>Вивчення курсу передбачає формування фахових компетентностей, які складають важливе підґрунтя професійної компетентності здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 231 Соціальна робота за освітньою програмою «Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Практична психологія»</p> <p>Лекція передбачає взаємодію лектора зі здобувачами при розкритті системи уявлень щодо тих чи інших явищ, процесів, понять курсу, допомагає здобувачам осмислити проблему й дійти певного висновку, спонукає їх до цілеспрямованої практичної діяльності.</p> <p>Практичне заняття передбачає організацію викладачем детального розгляду здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.</p> <p>Самостійна робота здійснюється як під час аудиторних, позааудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. Зміст самостійної роботи за темами визначається робочою програмою освітнього компонента.</p> <p>Визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті, відбувається за процедурою визнання результатів навчання (http://surl.li/bihoc).</p>
Навчальні матеріали	<p style="text-align: center;">Базові:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Безгодова Н. С., Волошинова М. О., Ніколаєнко І. О. Усна і письмова комунікація та академічна риторика : навч посібник для студентів закладів вищої освіти. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2021. 163 с. • Денисюк С. Г. Комунікологія : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с. • Закон України „Про забезпечення функціонування української мови як державної” <i>Відомості Верховної Ради</i>. 2019. № 21. Ст. 81. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19/print • Український правопис (2019). URL: https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/ukrayinskij-pravopis-2019. • Усна і письмова комунікація та академічна риторика : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / Н. С. Безгодова, М. О. Волошинова, І. О. Ніколаєнко. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2021. 163 с. • Communication in the Real World: An Introduction to Communication

Studies. University of Minnesota Libraries Publishing. 2016.

- Effective Communication. Tutorials point. Simply easy learning. URL : https://www.tutorialspoint.com/effective_communication/effective_communication_tutorial.pdf 66 с.

- Joep P. Cornelissen Corporate Communication A Guide to Theory and Practice. SAGE Publishing Ltd. 336 с.

- Principles of Communication. Tutorials point. Simply easy learning. URL : <https://pdf4pro.com/view/principles-of-communication-tutorialspoint-74712b.html> . 80 с.

Додаткові:

- Городенська К. Українське слово у вимірах сьогодення. Київ : КММ, 2019. 208 с.

- Костусяк Н. М. Академічна риторика та письмо : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 44 с.

- Костусяк Н. М., Навальна М. І. Терміни на позначення платформ та сервісів дистанційного навчання в онлайн-комунікації. *Волинь філологічна : текст і контекст. Полоністичні студії* : зб. наук. пр. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2020. Вип. 27. С. 70–80.

- Костусяк Н. М., Приймачок О. І. Текстові лакуни міжслов'янського художнього перекладу в аспекті міжкультурної комунікації. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2019. Вип. 11. С. 65–78.

- Красницька О. В. Основи ораторського мистецтва та риторичної комунікації : практикум / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського, каф. сусп. наук. Київ : Компринт, 2019. 109 с.

- Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика : підручник / Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2018. 495 с.

- Мацько О. М. Практична риторика : навч. посібник / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Київський університет, 2019. 239 с.

- Стехіна В. М. Неориторика в масовій комунікації : навч. посібник. Київ : НТУУ «КПІ», 2017. 144 с.

- Kostusiak N., Navalna M., Pryimachok O., Pozharska N., Yushak V., Sheremet A. Utterances of Debitive Modality in Associative Psychological Dimension. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 2022. Vol. 12, Issue 1, Spec. Issue XXVII. P. 35–40. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120127/papers/A_08.pdf.

- Kostusiak N., Shulska N., Kozlova T., Lynnyk Y., Slashchuk A., Musiichuk T. Features of Public Communication: Rhetorical Skill and Language Manipulation. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research, 2022. Vol. 12, Issue 2, Spec. Issue XXIX. P. 208–213. URL : http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120229/papers/A_36.pdf.

Інформаційні ресурси

- Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

- Національна академія педагогічних наук України URL: <https://naps.gov.ua/ua/>

- Міністерство освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>

	<ul style="list-style-type: none"> • Бібліотека Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: http://libr.luguniv.edu.ua/ • Цифровий репозиторій Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/ 				
Необхідне устаткування	Наявність мультимедійного обладнання, доступу до мережі Internet.				
Спільні / індивідуальні види навчальної діяльності	Лекція (оглядова/тематична; лекція-бесіда, лекція-візуалізація) Практичні заняття (презентація / дискусія / повідомлення / виконання завдань/самостійна робота з джерелами інформації).				
Форми контролю	<p><i>Методи самоконтролю:</i> уміння самостійно оцінювати свої знання. <i>Поточний контроль</i> здійснюється за допомогою тестування; усного опитування; письмового контролю, контрольна модульна робота. <i>Підсумковий контроль</i> – залік/екзамен. Підсумковий контроль є сумою оцінок, отриманих здобувачем за виконання практичних завдань, контрольних модульних робіт, завдань для самостійної роботи. Максимальна оцінка становить 100 балів. Мінімальна кількість балів для отримання заліку/екзамену – 50.</p>				
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду діяльності)	Вид діяльності	Критерії оцінювання	Бали		
	Виконання практичних занять	Всі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури.	0-55		
	Виконання завдань для самостійної роботи	Всі завдання виконані вчасно, обґрунтовані, повні, вірні, з використанням основної та додаткової літератури, носять творчий характер. Представлені вчасно для перевірки викладачем. Здобувач виконує два завдання на вибір із запропонованого переліку.	0-15		
	Контрольні модульні роботи	Представлено вірні й повні відповіді на тестові завдання модульного контролю. Здобувач виконує контрольну модульну роботу у формі тестування.	0-30		
Усього за курс			100		
Критерії рейтингу Шкала оцінювання: національна та ECTS					
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою			
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку		
		90 – 100	A	відмінно	Зараховано
		83-89	B	Добре	
		75-82	C		
		63-74	D		
50-62	E	Задовільно			
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання		

	0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
Формат і політика курсу	<p>У курсі «Усна і письмова комунікація та академічна риторика» логічно об'єднані тематичні блоки, що включають лекції, практичні заняття, контрольні модульні роботи у формі тестування, консультації, спрямовані на формування програмних результатів.</p> <p>Практичні заняття включають елементи опитування, тестування, бесід та обговорення, виконання практичних завдань та завдань для самостійної роботи.</p> <p>Здобувач і викладач несуть спільну відповідальність для досягнення мети курсу, поважають один одного, неупереджено ставляться до думок і позицій інших щодо тих чи інших питань курсу.</p> <p>Викладач консулює здобувача щодо роз'яснення змісту і особливостей виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, питань, які були недостатньо зрозумілі під час вивчення курсу.</p>			
Забезпечення виконання принципів академічної доброчесності	<p>У процесі роботи необхідно дотримуватися Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (http://surl.li/efpzh), відповідних принципів академічної доброчесності.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Письмові роботи, презентації мають бути авторськими, оригінальними. - Письмові роботи мають бути оформлені згідно встановлених правил, з урахуванням вимог до цитування, подання відповідних покликань. - Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. 			
Feedback курсу	<p>Зворотній зв'язок здійснюється на основі чату, системи повідомлень на сторінці курсу на освітньому порталі ЛНУ імені Тараса Шевченка – Digital Office, за допомогою платформ Google Meet, Microsoft Teams.</p>			